

EEN RAAR SOORT BESCHERMINGSPLAN

Op 17 september vond in Cadier en Keer een symposium plaats over de Geelbuikvuurpad en de Vroedmeesterpad. Het hoofddoel van de bijeenkomst was om met alle betrokken instanties en specialisten het Beschermingsplan Vroedmeesterpad en Geelbuikvuurpad 2000-2004 te evalueren. De looptijd van het plan loopt af en het leek de initiatiefnemers, de Provincie Limburg en het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit, goed de resultaten van de maatregelen die tot nu zijn uitgevoerd eens op een rijtje te zetten. Op zich een goed initiatief, dat door een nauw betrokken ecologisch adviesbureau keurig werd georganiseerd.

Als dagvoorzitter en schrijver van het genoemde (soort)beschermingsplan stond ik natuurlijk niet helemaal onbevooroordeeld tegenover de uitkomst van het symposium. Maar hoewel er geen slotconclusie werd getrokken wil ik u enkele gedachten van mijn zijde in deze column niet onthouden.

Het soortbeschermingsplan blijft een goed, maar tegelijk raar plan. Als eerste zijn in het plan twee soorten amfibieën opgenomen die behalve een overlap in geografische verspreiding en het feit dat ze water nodig hebben voor hun voortplanting, in Nederland weinig méér met elkaar te maken hebben dan een Korhoen met een Kuifleeuwrik. Dat was overigens ook de visie van de auteur, maar de opdrachtgever indertijd, we schrijven Jaar des Heren 1986, vond dat beide soorten best in één plan konden worden ondergebracht. Het gevecht werd door de auteur verloren, maar met de uitkomst viel te leven. Het leek immers belangrijker om aan de slag te gaan, dan te kissebissen over de ecologie van de betreffende soorten. Hetzelfde ministerie bepaalde in die tijd ook dat het soortbeschermingsplan geen financiële paragraaf behoeft, maar op dat punt was de auteur volhardend. Zonder geld immers geen maatregelen. De soortbeschermingsplannen op het eind van de jaren tachtig waren niet meer dan folders met mooie plaatjes, waaraan de wetgever geen verplichtingen hoefde te ontleen. De voortdurende discussie over diezelfde financiële paragraaf was overigens de hoofdreden waarom het plan na vijftien verloren jaren, pas in 2000 werd gepubliceerd.

Het symposium concentreerde zich vooral op de Geelbuikvuurpad. Terecht, omdat er voor de Vroedmeesterpad duidelijk meer kansen liggen om de soort voor Nederland te behouden. Vanuit de voordrachten over de ecologie van de Geelbuikvuurpad, kwam opnieuw het beeld naar voren dat het landschap niet meer geschikt is voor deze soort. Het is sowieso al verbaazingwekkend hoeveel aanpassingsvermogen het dier inmiddels heeft getoond. De primaire habitat lag in de rivierdalen waar een wilde, vrij meanderende rivier de actor was tot instandhouding van de biotoop. Voortplantingsplaatsen lagen in uitgesleten rotsen, dichtgeslibde meanders of zoelplekken van Wilde zwijnen. Toen de rivieren waren getemd en de rivierdalen

ontbost, vond het dier een secundair habitat in het cultuurlandschap, waar mensen vooral produceerden voor eigen behoefte en een sterk afwisselend landgebruik zorgde voor kleinschaligheid en variatie. Karrensporen in bossen en velden, pootafdrukken van vee in weilanden, zelfs mestvaalten werden in gebruik genomen voor de voortplanting. Maar de landbouw ging meer en meer voor de markt produceren en werd economisch gedwongen om grootschaliger te worden. Geelbuikvuurpaden vonden echter wederom een nieuw (tertiair) habitat in groeven, waar graafmachines de dynamiek in stand hielden en waar regenplassen en vrachtwagensporen de voortplanting garandeerden.

Thans staan we op het punt om de laatste ontgrondingen stil te leggen en de groeven opnieuw 'milieu- en natuurvriendelijk' in te richten. Daarmee komt naar mijn mening een eind aan de reis van de Geelbuikvuurpad. Het is niet reëel om van deze treklustige reiziger te verwachten dat hij in deze cultuurwoestijn nog een nieuw plekje zal vinden. Als vierde en laatste actor komt alleen nog de moderne, beschaafde mens in aanmerking, die slechts

met de inzet van veel gemeenschapsgeld de soort definitief voor de ondergang kan behouden. De laatste kansen daartoe liggen in diezelfde groeves. Dus niet herinrichten, dus niet (helemaal) uit de exploitatie halen, maar continu nieuwe basisbiotopen creëren en zeker niet te lang discussiëren over (her)introduc-tie in potentieel geschikte groeven, waar de dieren nu nog niet aanwezig zijn. Of basaal gesproken: niet lullen maar doen.

Dit lijkt op de promotie van een buitenterrarium en dat is het natuurlijk ook. Maar hoeveel

moeite doen we niet voor de Hamster die kampt met dezelfde problematiek? Ook deze ondernemende reiziger loopt verloren in het moderne agrarisch gebied. En daar kan geen fokprogramma tegen op. Alleen het veiligstellen van een voldoende groot areaal met landbouwmethoden van honderd jaar geleden kan het dier mogelijk redden. Toch is blijkbaar met voldoende aaibaarheid, dreigementen en publiciteit de geldkraan voor deze soort voorlopig weer opengedraaid.

Hoeveel meer kansen zijn er dan niet voor de Geelbuikvuurpad, waar het gaat over het veiligstellen van een handjevol verborgen valleien. Het soortbeschermingsplan voor de Geelbuikvuurpad loopt af. Ik ben benieuwd of daarmee ook de geldstroom opdroogt. De Habitatrichtlijn blijft in elk geval (nog even) van kracht. Ook onze morele verantwoordelijkheid naar medeschepselen kunnen we in deze op menselijke welvaart gerichte tijd niet van ons wegschuiven.

Maar duidelijk is tevens dat als binnenkort geen goede beleidskeuzes worden gemaakt, over enkele jaren alle Geelbuikvuurpaden voorgoed op hun rug zullen liggen.

A. Lenders